

**РОСІЙСЬКІ ПРОПАГАНДИСТСЬКІ НАРАТИВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ
НА МІЖНАРОДНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ****RUSSIAN PROPAGANDIST NARRATIVES AS A TOOL OF INFLUENCE
ON UKRAINE'S INTERNATIONAL IMAGE****Мовенко С.О.,***orcid.org/0009-0004-9053-3261**аспірант кафедри політології та публічного управління
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

У статті здійснено комплексний аналіз російських пропагандистських наративів як одного з ключових інструментів гібридної війни та їхнього впливу на формування міжнародного іміджу України. Дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує методи політичного аналізу, наративного аналізу, медіадосліджень та елементів історичної ретроспективи. Автор розглядає інформаційні наративи як цілеспрямовані конструкції, що використовуються Російською Федерацією для делегітимізації української державності, підриву довіри до демократичних інститутів, послаблення національної єдності та зниження рівня міжнародної підтримки України. Основну увагу зосереджено на трьох домінуючих пропагандистських наративах: міфі про «єдину історичну спадщину» України та Росії, концепті України як «невдалої держави» (failed state) та твердженні про «зовнішнє управління» Україною з боку Заходу. У статті простежено історичні витоки цих ідеологем, їх трансформацію в пострадянський період і активізацію після початку російської агресії проти України у 2014 році та її повномасштабного етапу з 2022 року. Окремо проаналізовано роль кремлівських медіа, зокрема RT і Sputnik, а також соціальних мереж у поширенні дезінформації, маніпулятивних меседжів і спотворених інтерпретацій подій для впливу на міжнародну аудиторію.

Досліджується також внутрішній вимір впливу російських наративів, зокрема їхня здатність стимулювати суспільну поляризацію, зневіру в державні інститути та поширення деструктивних настроїв. Водночас у статті окреслено ключові напрями протидії інформаційним загрозам, серед яких розвиток медіаграмотності, державної інформаційної політики, діяльність незалежних медіа та громадянського суспільства. Зроблено висновок, що, попри системний інформаційний тиск з боку Росії, Україна поступово формує альтернативний міжнародний імідж демократичної держави, здатної чинити опір агресії, проводити реформи та зміцнювати власну європейську ідентичність.

Ключові слова: російська пропаганда, наративи, імідж України, гібридна війна, інформаційна безпека, «невдала держава», «зовнішнє управління», історична спадщина, дезінформація.

The article provides a comprehensive analysis of Russian propagandist narratives as one of the key instruments of hybrid warfare and examines their impact on the formation of Ukraine's international image. The study is based on an interdisciplinary approach that combines methods of political analysis, narrative analysis, media studies, and elements of historical retrospection. Information narratives are examined as deliberately constructed tools used by the Russian Federation to delegitimize Ukrainian statehood, undermine trust in democratic institutions, weaken national unity, and reduce the level of international support for Ukraine. The main focus is placed on three dominant propaganda narratives: the myth of a "shared historical heritage" between Ukraine and Russia, the concept of Ukraine as a "failed state," and the claim of "external governance" of Ukraine by Western actors. The article traces the historical origins of these ideologemes, their transformation in the post-Soviet period, and their intensification following the onset of Russia's aggression against Ukraine in 2014 and its full-scale phase beginning in 2022. Special attention is paid to the role of Kremlin-backed media outlets, particularly RT and Sputnik, as well as social media platforms, in disseminating disinformation, manipulative messages, and distorted interpretations of events aimed at influencing international audiences.

The study also addresses the internal dimension of the impact of Russian narratives, including their capacity to stimulate social polarization, erode trust in state institutions, and spread destructive attitudes within Ukrainian society. At the same time, the article outlines key countermeasures to information threats, such as the development of media literacy, state information policy, the activities of independent media, and civil society engagement. The author concludes that, despite systematic information pressure from Russia, Ukraine is gradually shaping an alternative international image—as a democratic state capable of resisting aggression, implementing reforms, and strengthening its European identity.

Key words: Russian propaganda, narratives, image of Ukraine, hybrid warfare, information security, failed state, external governance, historical heritage, disinformation.

Постановка проблеми. Наративи – це форми викладу або представлення подій, історій, або інформації. У більш вузькому сенсі наратив стосується розповіді, яка має початок, середину і кінець, а також включає певні персонажі та конфлікти. Це не обов'язково художні історії – наративи можна знайти в журналістиці, історичних текстах, філософії, політиці, маркетингу, навіть у науці. У сучасному світі термін «наратив» часто використовується для опису того, як подаються ідеї або події в суспільстві. Наприклад, в контексті гібридної війни, наративи можуть стосуватися того, як країни або групи використовують інформацію для впливу на суспільні настрої та політику, створюючи певну інтерпретацію подій, яка відповідає їхнім цілям. Російські наративи щодо України є однією з ключових складових інформаційної війни, яку Росія веде проти українського народу. В умовах гібридної війни, інформаційний вплив стає потужною зброєю, яка дозволяє маніпулювати суспільною думкою як всередині України, так і за її межами, формуючи певний образ країни [2]. Для того щоб зрозуміти, як російські наративи впливають на імідж України, важливо розглянути головні теми, які використовує російська пропаганда, і проаналізувати їхній вплив на міжнародну спільноту та українське суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті гібридної війни, що триває з 2014 року та загострилася після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, російська інформаційна політика стала потужним інструментом формування негативного міжнародного іміджу України. Сучасна академічна та аналітична література дає змогу окреслити основні наративи, методи їхнього просування та їхній вплив на іноземну аудиторію. Так, серед аналітичних досліджень відзначимо статті О. Близняк та К. Гуменної [29-30], де розглянуто ключові інструменти інформаційної війни Росії, які активізувалися у 2022–2024 рр. Дослідники аналізують використання дезінформації, ІПСО, фейків та історичних маніпуляцій у поширенні таких наративів, як «Україна – нацистський режим», «загроза НАТО» та «проект Леніна». Автори роблять висновок про ефективність цих інструментів у створенні викривленого образу України у світі.

Розширений аналіз представлений у роботі О. Ромцівої та А. Харченка [35], які зосередилися на міжнародному вимірі впливу російської пропаганди. У дослідженні простежується, як маніпулятивні наративи про Україну транслюються через медіа Сербії, Франції, Норвегії та Туреччини, впливаючи на громадську думку цих країн. Цінним є також дослідження О. Сніговської, А. Малахиті та Н. Захарчук [37], які аналізують фейкові наративи в грецьких ЗМІ. Автори виокремлюють специфічні інформаційні атаки, спрямовані на делегітимацію

українських політичних інституцій та формування образу України як нестабільної держави. У роботі О. Ромцівої [34] представлено теоретико-методологічний аналіз методів російської пропаганди, що слугують формуванню негативного міжнародного іміджу України. Автор особливу увагу приділяє інструментам історичної ревізії та переінакшення сучасних подій у медійному дискурсі. На міжнародному рівні значним є дослідження D. Geissler і N. Pröllochs [7], присвячене аналізу розповсюдження проросійських меседжів у соціальних мережах у 2022 році. Вони виявляють масове використання ботів для підтримки фейкових наративів, зокрема у країнах, що утрималися від голосування щодо війни в ООН. У статті О. Пластуна, І. Макаренка та Т.Бергер-Гринової [17] висвітлюється новий аспект інформаційної війни – проникнення пропаганди в академічне середовище. Дослідники показують, як Росія через маніпуляції в наукових конференціях та публікаціях намагається легітимізувати власні дії проти України.

Важливими є також дані, отримані у результаті моніторингу і медіа аналізу. Інститут масової інформації (ІМІ) регулярно публікує результати моніторингу медіа, що дозволяють відстежити еволюцію кремлівських наративів. У звіті «Російська пропаганда-2023» зазначається, що основна увага пропаганди була зосереджена на прогнозах поразки України, деструктивних сценаріях внутрішнього розколу та зменшенні західної підтримки [36]. У дослідженні ІМІ [31] окреслено шість основних наративів, які просуваються через експертів, зокрема перекладання провини за війну на Захід і делегітимація української влади. У звіті 2024 року вказується, що одним із ключових елементів є поширення наративу про «неминучу поразку України» як засіб деморалізації. Також у підсумковому моніторингу ІМІ за 2023 рік проаналізовано частотність використання фейкових новин, проросійських експертів і прихованої реклами наративів через впливові ЗМІ.

У міжнародному контексті варто згадати інтерв'ю з австрійським аналітиком Д. Піхлером [16], де він вказує, що стратегія Кремля полягає у демонізації України та перекиданні відповідальності за війну на Захід. Це співзвучно зі спостереженнями у матеріалі «Радіо Свобода» [38], де описано зусилля Росії зі створення негативного образу українських біженців у Європі через такі наративи, як «соціальний туризм» або «загроза місцевим ринкам праці». На платформі UkraineWorld [3] проаналізовано механізми «дегуманізації» українців, де використання метафор і негативних архетипів стає способом зниження міжнародної підтримки України. Схожу тематику розкриває публікація Associated Press [10], де йдеться про маніпуляції історичними фактами, які Кремль використовує для легітимації війни.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідження російських пропагандистських наративів як інструменту гібридної війни та їхнього впливу на міжнародний імідж України, а також аналіз способів протидії цим наративам у сучасному інформаційному просторі. Завдання статті: охарактеризувати поняття «наратив» у контексті інформаційної війни та пропаганди; проаналізувати основні російські наративи щодо України: про «єдину історичну спадщину»; Україну як «невдалу державу»; «зовнішнє управління» Україною; визначити історичні витоки та еволюцію зазначених наративів; дослідити механізми поширення російської пропаганди в міжнародному та українському інформаційному середовищі; оцінити вплив російських інформаційних кампаній на міжнародну репутацію України та внутрішню суспільну думку; визначити стратегії та інструменти протидії дезінформації, які застосовуються в Україні та за її межами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найпоширеніших наративів є теза про «єдину історичну спадщину» Росії та України, де Росія подається як «старший брат», а Україна як «молодший», «невдячний» народ. Це перекручення історії використовувалося для легітимації російської агресії, зокрема, анексії Криму та вторгнення на Донбас [24]. Згідно з цією логікою, будь-які прагнення України до незалежності розглядаються як зрада «спільного минулого» та «нормальних» стосунків між двома народами [23].

Поняття «єдиної історичної спадщини» Росії та України є однією з ключових тем російської історичної політики, що використовується для легітимації претензій на українські території, вплив на внутрішню політику України та виправдання агресивної зовнішньої політики. Ця концепція глибоко вкорінена в міфах і спотвореній інтерпретації історії, які століттями використовувалися Російською імперією, а потім і Радянським Союзом для просування ідеї «спільної долі» двох народів.

Витоки міфу «Київська Русь». Одним із фундаментальних аспектів російського наративу є твердження про Київську Русь як «спільну колицку» російського, українського та білоруського народів. Російська історіографія активно експлуатувала ідею, що Київська Русь була «першою російською державою», що заклала основи для майбутньої «єдиної» нації. Проте це твердження не враховує складну історію регіону та еволюцію трьох окремих національних ідентичностей. Київська Русь дійсно була середньовічною державою, що охоплювала території сучасної України, Білорусі та частини Росії, але вона не була «російською» у сучасному сенсі. Її культура, мова, політична структура та суспільний лад мали більше спільного з іншими східноєвропейськими державами того часу, ніж з майбутньою Московською дер-

жавою. Після монгольської навали в XIII столітті Київ втратив свій статус центру, і політична влада перемістилася на північ, де з'явилася Москва. Однак культурна й політична тяглість між Києвом і Московією є досить умовною, а ідентичність московських князів розвивалася в зовсім іншому напрямку, що призвело до утворення окремої російської нації.

Московська держава та початок асиміляції. З кінця XV століття Московська держава почала використовувати історію Київської Русі як інструмент легітимації своєї влади над українськими землями. Ідея «третього Риму», якою обґрунтовувалася спадкоємність Москви від Візантії та Київської Русі, стала підґрунтям для територіальних амбіцій Москви. За допомогою цієї ідеології російські царі прагнули розширити свій вплив на Україну, Білорусь та інші сусідні території. Одним із ключових моментів у цьому процесі стало включення України до складу Московської держави після Переяславської угоди 1654 року. Ця угода, укладена між Богданом Хмельницьким та московським царем Олексієм, надається російською історіографією як доказ «возз'єднання» двох народів. Насправді ж угода була політичним кроком української козацької еліти у боротьбі проти Польщі, і вона не передбачала повної втрати автономії України. Однак згодом, особливо в XVIII столітті, Росія поступово зменшувала українську автономію, знищивши залишки самоврядування після знищення Гетьманщини та Запорізької Січі.

Радянська доба: конструювання «братства народів». Під час Радянського Союзу концепція «єдиної спадщини» була важливим елементом офіційної ідеології. Радянська влада продовжувала політику асиміляції та русифікації, одночасно просуваючи ідею «братства народів». Це створювало ілюзію рівноправності республік, тоді як насправді Москва жорстко контролювала всі аспекти політичного й культурного життя України. Радянська історична наука подавала російський народ як «старшого брата» інших народів Союзу, включаючи українців, а Росія вважалася головним творцем і рушієм радянської держави [14]. Історичні події, які могли би підкреслити окремішність українського народу, такі як визвольні змагання Української Народної Республіки, Голодомор або національний рух за незалежність, були або замовчувані, або спотворені. Натомість акцентувалася роль спільної боротьби проти «зовнішніх ворогів», що ще більше зміцнювало уявлення про спільну долю України та Росії.

Сучасний контекст: зброя в руках пропаганди. Після розпаду Радянського Союзу міф про «єдину спадщину» продовжив жити в сучасній Росії. Він став одним із ключових елементів ідеології В.Путіна, зокрема у виправданні анексії Криму в 2014 році та агресії на Донбасі. Виступи

Путіна неодноразово підкреслювали тезу про те, що «українці та росіяни – один народ», що є відображенням старих імперських амбіцій Росії та її небажання визнати Україну як окрему, суверенну державу [2]. Однак цей наратив не тільки викривлює історичні факти, а й намагається заперечити право українців на власну ідентичність, культуру та історію. В Україні він зустрів сильний опір з боку суспільства, що продемонструвала Революція гідності та подальша боротьба за незалежність. Сучасна Україна активно працює над відновленням і переосмисленням своєї історії, звільняючись від російських імперських міфів та відновлюючи свою європейську ідентичність.

Наратив «невдала держава». Поняття «невдалої держави» зазвичай використовується для опису країн, де державні інституції втрачають контроль над ключовими функціями, такими як забезпечення безпеки, управління економікою, надання основних соціальних послуг та захист прав громадян. До таких держав відносять країни з хронічною нестабільністю, слабкими політичними системами, високим рівнем корупції та економічного занепаду. Це ще один ключовий наратив російської пропаганди, який вона активно використовує інформацію про економічні проблеми, політичні кризи та корупцію в Україні, щоб підкріпити твердження про неспроможність України самостійно функціонувати без зовнішньої допомоги [21]. Цей наратив має на меті дискредитацію української державності, підірвання довіри до української влади як зсередини, так і на міжнародній арені, та виправдання російської агресії. Цілеспрямоване поширення ідеї «невдалої держави» спрямоване на створення враження, що Україна не здатна самостійно функціонувати та керувати власними справами без зовнішньої допомоги чи контролю, і що її державність є хиткою і приреченою на провал. У цьому есе ми розглянемо, як цей наратив формується, поширюється та які його наслідки для міжнародного іміджу України та українського суспільства [1; 18; 26].

Наратив «зовнішнє управління». Не менш важливим є наратив про «зовнішнє управління» Україною з боку Заходу, де українська влада нібито є маріонеткою США та Європейського Союзу. Це твердження намагається дискредитувати проєвропейський вибір України, зображуючи її не як суверенну країну, що обрала власний шлях, а як об'єкт зовнішніх інтересів [2; 18; 26]. У межах цієї пропагандистської концепції Україна нібито слугує інструментом для просування інтересів Заходу в протистоянні з Росією. Важливо розглянути, як цей наратив формується, на які аспекти він націлений і чому він є маніпулятивним, а також проаналізувати справжній характер співпраці між Україною та Заходом [1; 26].

Цей наратив є прикладом класичної маніпуляції, що спотворює реальність і використовує окремі

факти для створення хибної картини. Україна дійсно активно співпрацює із західними державами, зокрема США, ЄС та міжнародними організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк. Однак ця співпраця ґрунтується на взаємних інтересах і добровільних угодах, а не на примусі. Наприклад, західні партнери надають Україні фінансову допомогу та підтримку реформ в обмін на зобов'язання впроваджувати зміни, необхідні для модернізації економіки, боротьби з корупцією та підвищення ефективності управління. Цей процес є типовим для багатьох країн, що прагнуть інтеграції до світової економіки, і він не є свідченням втрати суверенітету.

Реформи в Україні, зокрема антикорупційні заходи, децентралізація, судова реформа та інші, є не тільки вимогою західних партнерів, але й ініціативою українського суспільства. Після Революції гідності українці висунули чіткий запит на зміну системи управління країною, боротьбу з корупцією та прозоре врядування. Реформи, що проводяться в Україні, відповідають вимогам і прагненням самого українського народу. Захід надає технічну допомогу, консультативну підтримку та фінансові ресурси, однак рішення приймаються українським урядом.

Фінансова допомога від МВФ, Світового банку, ЄС та інших міжнародних організацій дійсно є важливим елементом економічної стабілізації України, особливо в умовах війни та окупації частини територій. Проте, ці фінансові пакети надаються на основі домовленостей і мають чіткі умови щодо проведення реформ, які спрямовані на оздоровлення економіки та підвищення ефективності державного управління. Це стандартна практика міжнародних фінансових інституцій і не є свідченням «контролю» над країною.

Євроінтеграційний курс України був визначений ще до початку війни з Росією і має широку підтримку серед населення. Революція гідності 2013–2014 років стала прямим наслідком відмови тодішнього уряду Віктора Януковича підписати Угоду про асоціацію з ЄС, що викликало масові протести. Це підтверджує, що європейський вибір є самостійним рішенням українського народу, а не результатом тиску Заходу.

Хоча Україна стикається з серйозними викликами, включаючи корупцію, економічну нестабільність і війну, ці проблеми не є ознакою «зовнішнього управління», а радше результатом багаторічного внутрішнього занепаду, який почався ще до здобуття незалежності. Співпраця з Заходом є важливим елементом у вирішенні цих проблем, але вона відбувається на добровільній основі, з метою зміцнення української незалежності, а не її підриву.

Російська пропаганда використовує реальні проблеми України, такі як корупція чи економічні

труднощі, але вони подаються у викривленому вигляді, без контексту або з маніпуляцією фактами. Наприклад, проблема корупції є актуальною для багатьох пострадянських країн, включно з Росією, але російська пропаганда акцентує на цьому лише щодо України, подаючи це як ознаку повного краху української державності. Окрім того, прогрес, досягнутий у боротьбі з корупцією завдяки реформам і зусиллям антикорупційних органів, часто ігнорується.

Економічні труднощі України, пов'язані з війною та окупацією частини територій, також стають підґрунтям для російської пропаганди. Російські медіа часто поширюють негативні повідомлення про соціально-економічну ситуацію в Україні, висвітлюючи лише найбільш проблемні аспекти [9], при цьому замовчуючи про реформи, допомогу міжнародних партнерів та стійкість економіки у важких умовах. Важливо відзначити, що значні економічні проблеми спричинені саме російською агресією та окупацією частини територій України, що залишається поза увагою російських медіа.

Вплив російських наративів на міжнародну спільноту є відчутним, особливо в тих країнах, де російські ЗМІ мають значну аудиторію. Через канали типу Russia Today (RT) або Sputnik російська держава поширює пропагандистські меседжі, формуючи в свідомості іноземців негативний образ України. Зокрема, кремлівські медіа поширюють міфи про «український нацизм», нібито заснований на історичних подіях Другої світової війни, або ж намагаються представити Революцію гідності як «переворот», ініційований зовнішніми

силами [2; 24]. Однак, завдяки активній інформаційній контрдії, дипломатичним зусиллям та підтримці з боку міжнародних партнерів, Україна змогла суттєво зміцнити свій позитивний імідж на світовій арені [26]. Підтримка з боку демократичних країн та організацій, таких як ООН, НАТО та ЄС, дозволила Україні сформувати образ держави, яка бореться за свою свободу, незалежність та європейське майбутнє [4; 28].

Російські наративи мають значний вплив і на внутрішню ситуацію в Україні, особливо на населення в зонах, що знаходяться під впливом російських ЗМІ або в окупованих територіях. Тут спостерігається значний рівень дезінформації, яка впливає на формування негативного ставлення до української влади, європейської інтеграції та демократичних реформ. Російська пропаганда також активно використовує такі теми, як «захист російськомовних», «громадянська війна» і «захист православної віри», щоб розколоти українське суспільство та створити враження постійного внутрішнього конфлікту [22].

Незважаючи на ці виклики, українське суспільство демонструє стійкість і дедалі більш активну протидію дезінформації. Розвиток незалежних медіа, волонтерських ініціатив і державних інституцій, таких як Міністерство інформаційної політики та Центр протидії дезінформації, сприяє тому, що українці стають менш вразливими до російської пропаганди.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Російські наративи є потужним інструментом інформаційної війни, спрямованим на те, щоб змінити міжнародний та внутрішній імідж України.

Рис. 1. Результати дослідження ІМІ в грудні 2023 року, яке охоплює дев'ять популярних російських онлайн-медіа [20]

Проте завдяки протидії на різних рівнях – від дипломатії до громадянського суспільства – Україна активно захищає свою інформаційну сферу та будує позитивний образ незалежної, демократичної та європейсько-орієнтованої країни. У боротьбі з дезінформацією ключовими залишаються освіта, розвиток критичного мислення та зміцнення національної ідентичності, що дозволить Україні зберегти свою незалежність і позитивний імідж на міжнародній арені. Концепція «єдиної історичної спадщини» Росії та України є штучно створеним міфом, що протягом століть використовувався для політичної експансії та асиміляції українських земель. Незважаючи на багатовікові спроби нав'язати Україні образ «молодшого брата», український народ завжди прагнув зберегти свою національну ідентичність і культурну спадщину. Сьогодні цей міф продовжує слугувати інструментом для виправдання агресивної політики Росії, але українська боротьба за незалежність і європейський вибір демонструють, що справжня історична спадщина України відрізняється від нав'язаної їй імперськими амбіціями сусідньої держави. Зображення України як «невдалої держави» є частиною ширшої стратегії

російської інформаційної війни, спрямованої на підірив української державності, внутрішньої стабільності та міжнародної підтримки. Цей наратив базується на маніпуляціях і спотворенні реальності, проте Україна успішно протидіє йому, зміцнюючи свою державність, проводячи реформи та отримуючи підтримку з боку міжнародної спільноти. Стійкість українського суспільства та його прагнення до демократії та незалежності є найкращим доказом того, що спроби представити Україну як «невдалу державу» не мають під собою реальних підстав і не можуть зупинити її на шляху до розвитку. Наратив про «зовнішнє управління» Україною є маніпулятивним інструментом російської пропаганди, спрямованим на дискредитацію української державності та послаблення підтримки реформ і інтеграційних прагнень України. Однак реальність полягає в тому, що співпраця України із Заходом є результатом взаємного інтересу та добровільного вибору, спрямованого на зміцнення української демократії, економіки та безпеки. Українське суспільство свідомо обрало курс на євроінтеграцію та реформування, і жодні пропагандистські зусилля не можуть підірвати цей вибір, якщо він має широку підтримку громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bohdanova T. Ukraine's Information War: How Lies Become Truth in the Media. *Atlantic Council*. 2014. URL: <https://www.atlanticcouncil.org> (дата звернення 23.10.2025)
2. Darczewska J. The Anatomy of Russian Information Warfare: The Crimea Operation, a Case Study. Warsaw: OSW Studies, 2014. No. 42. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/181102/PW42_the_anatomy_of_russian_information_warfare.pdf (дата звернення 23.10.2025)
3. Dehumanizing Machine: How Russian Propaganda Portrays Ukrainians as Warmongers. *UkraineWorld*. 2024. URL: <https://ukraineworld.org/en/articles/infowatch/russian-warmongers> (дата звернення 23.10.2025)
4. Dyczok M. Ukraine's Media War: Propaganda, Diplomacy, and the Struggle for Narrative. *Journal of Ukrainian Politics and Society*. 2022. Vol. 8, № 1.
5. EUvsDisinfo. Disinformation Cases Database. 2023. URL: <https://euvsdisinfo.eu> (дата звернення 23.10.2025)
6. Fedor J. (Ed.). *Russian Media and the War in Ukraine* / ed. by J. Fedor. London: Routledge, 2015. 272 p.
7. Geissler D., Pröllochs N. Russian propaganda on social media during the 2022 invasion of Ukraine. *Journal of Computational Social Science*. 2023. Vol. 6(1). P. 15–33. DOI: 10.48550/arXiv.2211.04154.
8. Geissler D., Pröllochs N. Russian propaganda on social media during the 2022 invasion of Ukraine. *SSRN*. 2022. URL: <https://epjdatascience.springeropen.com/articles/10.1140/epjds/s13688-023-00414-5> (дата звернення 23.10.2025)
9. Giles K. *Russia's 'New' Tools for Confronting the West*. London: Chatham House, 2016. 35 p.
10. How the Kremlin weaponized Russian history – and has used it to justify the war in Ukraine. *Associated Press News*. 2023. 10 квітня. URL: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-war-history-putin-propaganda-80cb70fff9820357eddb83170695bdbb> (дата звернення 23.10.2025)
11. Klymenko L. Ukrainian Identity and Narratives of Conflict in EU Discourses. *East European Politics and Societies*. 2021. Vol. 35, № 1. P. 134–155.
12. Martsenyuk T. Gendered Narratives in Russian Propaganda about Ukraine. *Feminist Review*. 2022. Vol. 130, № 1. P. 45–65.
13. Miskimmon A., O'Loughlin B., Roselle L. *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. London: Routledge, 2013. 240 p.
14. Morozov V. Russia's Postcolonial Identity. *Europe-Asia Studies*. 2015. Vol. 67, № 6. P. 879–898.
15. NATO StratCom COE. Russian Narratives and Disinformation Campaigns. 2022. URL: <https://stratcomcoe.org> (дата звернення 23.10.2025)

16. Pichler D. Un experto traduce el juego sucio de Rusia: "La estrategia del Kremlin es demonizar a Ucrania y desviar la culpa". *HuffPost España*. 2025. 12 березня. URL: <https://www.huffingtonpost.es/>
17. Plastun O., Makarenko I., Berger-Hrynova T. Science vs Propaganda: The case of Russia. *Scientometrics*. 2024. Vol. 129(2). P. 312–329. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11192-024-04983-4>. (дата звернення 23.10.2025)
18. Pomerantsev P. Nothing Is True and Everything Is Possible: The Surreal Heart of the New Russia. New York: PublicAffairs, 2015. 254 p.
19. Riabchuk M. The Two Ukraines Reconsidered. *Studies in Ethnicity and Nationalism*. 2015. Vol. 15, № 1. P. 138–156.
20. Russian propaganda is pushing the narrative about Ukraine's inevitable defeat. *Інститут масової інформації*. 08.01.2024. URL: <https://imi.org.ua/news/> (дата звернення 23.10.2025)
21. Shevel O. The Politics of Citizenship Policy in Post-Soviet Russia. *Post-Soviet Affairs*. 2011. Vol. 27, № 1. P. 52–79.
22. Shuliak A., Konstankevych I., Kunytskyi M. Use of "the other / alien" image in the strategic communications of the Russian Federation during the russian-ukrainian confrontation (2014-2021). *Przegląd Strategiczny*. Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań, 2021. Issue 14. P. 195-210. DOI: 10.14746/ps.2021.1.12
23. Snyder T. The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America. New York: Tim Duggan Books, 2018. 368 p.
24. Szostek J. The Power and Limits of Russia's Strategic Narrative in Ukraine. *Geopolitics*. 2017. Vol. 22, № 2. P. 452–474.
25. Tsygankov A. The Strong State in Russia: Development and Crisis. Oxford : Oxford University Press, 2014. 220 p.
26. Wilson A. Ukraine Crisis: What It Means for the West. New Haven: Yale University Press, 2022. 240 p.
27. Yablokov I. Conspiracy Theories as a Russian Public Diplomacy Tool. *Politics*. 2015. Vol. 35, № 3–4. P. 301–315.
28. Аналітичні звіти щодо дезінформації та контрнарративів. 2022–2024. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки (ЦСКІБ). URL: <https://spravdi.gov.ua/dezinformacziya/> (дата звернення 23.10.2025)
29. Близняк О. А., Гуменна К. М. Український досвід протидії інформаційній війні РФ в Україні в умовах повномасштабної війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. Вип. №2 (19), 2024. С. 59-72.
30. Близняк О., Гуменна К. Інструменти інформаційної війни Росії проти України під час повномасштабного вторгнення 2022–2024 рр. *Політичне життя*. Вінниця, 2024. Вип.№2 С. 145-149.
31. Залучені російською пропагандою експерти просувають шість основних нарративів – аналіз ІМІ. *Інститут масової інформації*. 09.01.2025. URL: <https://imi.org.ua/news/analiz-imi-zalucheni-rosijskoju-propagandou-eksperty-prosuwayut-shist-osnovnyh-naratyviv-i65940#:~:text=Російська%20пропаганда%2> (дата звернення 23.10.2025)
32. Запорожець, С. А. (2019). Інформаційна безпека України в умовах гібридної війни. *Проблеми створення, випробування, застосування та експлуатації складних інформаційних систем*, (17), 52–63. <https://doi.org/10.46972/2076-1546.2019.17.05>
33. Литвиненко О. Дискурс російської пропаганди та засоби протидії. *Українська правда*. 2020.
34. Ромців О. Міжнародний імідж України крізь призму російської інформаційної пропаганди. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: "Юридичні науки". 2024. Том. 11, №4 (44), С. 210-217. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2024.44.210>
35. Ромців О., Харченко А. Методи російської інформаційної пропаганди та їх вплив на імідж України у світі. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. №5. С. 190-193. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.32>
36. Російська пропаганда-2023: губилася між панічними очікуваннями українського контрнаступу та спробами дискредитувати Україну. *Інститут масової інформації*. 23.02.2024 3. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/> (дата звернення 23.10.2025)
37. Сніговська О. В., Малахіті А. В., Захарчук Н. В. Політичний імідж України: аналіз фейкоінструментарію гібридної війни (на матеріалі грецьких мас-медіа). *Міжнародні та політичні дослідження*, 2023. №36, С.188–201. <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2023.36.288719> .
38. Створюють агентів впливу. Росія намагається дискредитувати українців у Європі. *Радіо Свобода*. 2023. 22 червня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-propahanda-rosiyi-proty-ukrayintsiv-u-evropi/32661207.html> (дата звернення 23.10.2025)
39. Українські медіа та війна. Підсумки моніторингу ІМІ 2023 року. *Інститут масової інформації*. 09.01.2024. URL: <https://imi.org.ua/reports/> (дата звернення 23.10.2025)

Дата першого надходження статті до видання: 30.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.05.2026